

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

La răspîntii.

În evoluțiunea noastră socială-culturală s'a ajuns în anii din urmă la un stadin care cu drept cuvînt îl putem numi „la respîntii“, să o mărturisim franc, cum nu eram obicnuiți.

Cine frunzărește ziarele noastre de orce nuanță, cine urmărește cu luare aminte toate manifestațiunile noastre social-culturale, a putut observa de un timp încoace deschiderea unei prăpăstii în sufletul neamului, care înloc de a se fi încheiat, mai degrabă începe să devină dince-înțe tot mai largă. La aperență, poate, nu pare atît de mare, dar pentru ochiul dedat a privi cevași mai departe în viitor, această prăpastie amenință a lua proporții atît de mari, încît va fi cu neputință a mai dura un pod peste dînsa.

Această prăpastie este depărtarea poporului derînd, a milioanele de țărani, dela conducătorii lui firești: de preoți și învățători; de altăparte depărtarea inteligenței dela orașe, a intelectualilor noștri, de aceeași clasă socială, de către preoți și învățătorii noștri.

Faptul acesta este cert. A mai discuta asupra lui ar fi numai o pierdere de vreme. Întrebarea în situația dată poate fi numai: *Carî sînt cauzele carî au dat naștere acestei prăpăstii, și carî ar fi remediile protrivite de a ajunge la vechiul ogaș, la cimentarea tuturor claselor noastre sociale într'un întreg compact și indisolubil?*

Eată o întrebare care trebuie să preocupe pe fiecare om chibzuit care își ia timp să cugete puțin și asupra viitorului.

Cauza, trebuie să o mărturisim cu durere, zace tocmai în acei doi factori carî, în preajma nouilor vremi s'au văzut deodată izolați, în preoți și învățători.

Nici unii, nici alții nu au ținut cont că pămîntul se mișcă, că vremea nu stă pe loc, ci înaintează și cu dînsa — înaintează și lumea.

Acești doi factori, carî au avut la re-deșteptarea socială culturală a neamului românesc un rol atît de gigantic, au ajuns acum, cînd avîntul luat începe a se cristaliza în proporții uriașe, se remie îndărătul carului pornit înainte, fiind mînat înainte de legea firei. Aici, și numai aci, are a se căuta cauza a tot mai deselor atacuri, îndreptate special împotriva preoțimeii, care: *nu-și îndeplinește datoria.*

Preoțimea noastră, cuadevărat, față de cerințele vremilor noi, nu este în poziție a satisface îndeajuns. Nu poate, pentru că nu este destul de pregătită. Dacă viața reclamă o luptă continuă, cucit mai multă și mai mare luptă reclamă o chemare importantă cum este a preotului.

În seminar i-se tocește creierul cu cite și mai cite lucruri. Învață până și ovreește, știe talmăci toți prorocii neamului lui Izrail. Numai despre un lucru nu i-se spune nimic: despre chemarea lui în sinul turmei cuvîntătoare care așteaptă dela dînsul, fiind

sălășluit odată în mijlocul ei, — *totul*. Repet cuvîntul: *totul*.

Dela el se așteaptă cultură, lumină, îndrumări spre căi noi economice, cînte bărbătească, caracter în toate manifestațiile vieții, rol conducător în cele sociale.

Preotul trebuie să știe conduce corul, a dirija un teatru, la caz de nevoie — cum s'a întimplat în jurul Lugojului — se înstrueze chiar „Călușerul și Bătuta“. Și apoi cerințele chemării carî încă sînt atît de felurite.

De unde să poată însă satisface preotul, dacă nu au fost sădite toate acestea în sufletul lui atunci cînd le era timpul.

Abstragînd însă dela acestea, mai vine și celalalt rău, cu mult mai mare decît al dintăi.

Ieșit odată în viață, preotul nu caută ca prin propria lui sîrguință să-și însușiască aceia ce trebuia.

Ca indivizi de sine stătători nu grijesc de a fi aceia ce trebuie să fie: purtători de lumină.

Azi fiecare țaran, orcît de bătut ar fi de nevoile grele ale vieții, caută să descifreze din rostul încurcat al slovelor — îndrumări noi în zările căreia îi lucește: lumina.

Citind, ține și el pas cu lumea. Și acum întreb: cîți preoți citesc? Și unde rămîn cei carî nu-și iau osteneala să citească?!

Natural, rămîn îndărăt. Ear carul pornit înainte, este tot atît de firesc să nu-și aștepte.

FOILETON.

Alex. Mocsonyi.

— Amintiri. —

Într'o conferență ținută în Ianuar la Ateneul Român din București, d-nul Nicolae Iorga, vorbind despre cele mai din urmă evenimente din viața neamului românesc și comemorînd marile personalități pe carî neamul nostru le-a pierdut în anul trecut, despre ferecicul Coriolan Brediceanu zice între altele:

„... a fost în împrejurările speciale ale vieții sale omul, care nu poate fi înlocuit“. Ear mai la vale:

„Tot așa nu putea fi înlocuit altul, care a dispărut earăși în partea întăia a anului trecut. Românii de dincolo au avut o personalitate neobicinuită; neobicinuită în condițiile vieții sale, neobicinuită în ceiace privește punctul de vedere politic, pe care a stat totdeauna. Acest om, care a trezit multe antipatii, simpatii mai puține, niciodată călduroase, care a trezit mai mult într'un cerc restrîns și ales simpatii intelectuale și o prețuire de ordin intelectual superior, a fost Alexandru Mocsonyi. Unii îl priviau, ca pe un boer român, puțin ungrurit, ocupîndu-se numai cu filosofia, alții vedeau în lumină mare pe cugetătorul, pe care o societate nu vrea să-l ajute în proclamarea și realizarea sistemului său. Nu era nici una, nici alta.

Cum se întimplă de cele mai multeori la cei mai mulți oameni, era mijlocia între aceste două concepții. Nu era nici reprezentantul unei vederi ră-tăcite, ținînd la dînsa din îndărătnicia aristocratică, nici mîntuitorul, care aduce o formulă, pe care nenorocirea nu o poate răspîndi între mai mulți credincioși. Om de o înaltă cultură filozofică, spirit sistematic, inteligență puternică și rece, un dominator al gîndului său, care nu putea niciodată să domine o societate, un îndreptător sigur al cugetării sale, care nu putea să ajungă niciodată îndreptător sigur al unui neam — astfel a fost Alexandru Mocsonyi. Cu mîntea lui ne putem lăuda întotdeauna, fapta lui însă n'a pus-o îndeajuns în slujba neamului nostru, fiindcă între concepția superioară a minții sale și nevoile noastre simple, era oarecare deosebire. — „Vedeți — zice istoricul Iorga — se poate apropia mîntea lui Brediceanu de mîntea lui Mocsonyi, cultura lui Brediceanu de cultura lui Mocsonyi? Cu toate acestea, unul a avut o acțiune, care va rămînea, celalalt a stat în lumea lui filozofică, lăsînd neamului nostru moștenirea unei minți superioare, care a trăit în mijlocul unui neam încă puțin înaintat în cultură și care a arătat, prin însușirile superioare ale ei, unde se poate ridica și în această privință acest neam“.

Așa a zugrăvit d-nul Iorga publicului dela Ateneul Român pe Alex. Mocsonyi. Și publicul bucureștean de sigur a dat într'u toate drept conferențiarului distins.

Scoțînd în relief înalta cultură filozofică a lui Alex. Mocsonyi și inteligența lui puternică și concepția superioară a minții sale extraordinare, — istoricul a grăit adevărul. Dar să nu fie cu supărare; noi cutezăm să-î zicem d-lui Iorga, că nu l-a cunoscut bine pe un Alex. Mocsonyi, poate nicidecum nu l-a auzit cuvîntul, pare, că nici faptele lui nu le-a cunoscut, și acum încearcă să ni-l redea numai din scrierile lui fenomenale și cum îl descriesese „Tribuna“ de pe vremea Memorandumului. Numai așa putem înțelege, cum d-nul Iorga pelingă atîtea laude drepte și juste, să pună la adresa memoriei lui Alex. Mocsonyi stereotipica observare, că ar fi fost un boer român puțin ungrurit și o personalitate politică neobicinuită, el, Alex. Mocsonyi, unul dintre întemeietorii partidului național român.

La 2 April n. s'a împlinit anul dela moartea lui Alex. Mocsonyi. Pelerinajul la mauseul din Foeni a dovedit, că bărbatul, care s'a stîns nu a fost om de rînd, ci unul dintre acei aleși, carî se nasc la depărtări de vremi în viața unui popor.

Conștii de personalitatea aleasă a lui Alex. Mocsonyi, Românii adunați atunci în mauseul dela Foeni a dovedit, că sînt recunoscători pentru toate faptele prin carî Alex. Mocsonyi a înălțat neamul nostru.

Tinerețele, primăvara vieții acestui om mare, a fost strîns legată de Românii din Lugoj, de carî l-a reprezentat în parlamentul țării, și în cele mai înalte corporațiuni ale bisericeii noastre resăritene,

Casa preotului la sate ar trebui să fie un focar al luminei. Tot ce înseamnă progres în literatură, în artă în economie, în teologie, ar trebui să se lăţiască în mod cristalizat din numita casă parohială spre suflutele milioanele de credincioşi.

Din cele mai multe case parohiale această lumină nu rezbate. Scuzele sînt multe, dar niciuna nu e de natură spre a fi acceptată. Niciuna. Totul s'ar putea face cu înleznire, prin dor de muncă.

Cunosc o seamă de preoţi cari nici „Focea Diecezană” nu o citesc. Abstrag faptul că nu prea au ce citi în ea, dar tot ar trebui citită măcar pentru controlă.

Şi las la o parte cerinţele sociale, mă refer numai la cele teologice.

Nu se citeşte nimic. Şi dintr'un coş în care nu ai băgat nimic, nici nu poţi nimica scoate. Intr'o astfel de situaţie fiind, nu e mirare că preoţimea se pomeneşte dincoace tot mai izolată, atît de popor cît şi de inteligenţă, cari ambele clase, fiind cont de evoluţiunea firească, tind înainte. Să ia preoţimea exepu dela clerul ţerilor din Apus. Nu dela catolici, ci — dela reformaţi. Minunile ce le fac ei cu credincioşii au o singură bază, o singură cauză: *Superitatea intelectuală faţă de masele poporului.*

Atît.

Şi şii aceia au familii, au venite slabe, dar ponderositatea şi-o dau ei îşişi prin individualitatea lor, fiind culţi! Un pastor reformat din Helveţia, orî din Prusia, pe baza ponderosităţii individualităţii sale are intrare orunde. Cîntea o merită numai acela care este în stare a şi-o câştiga singur.

Să întoarcem focea. Să luăm clerul din România. E o mizerie, o ruşine. Un cler răutăcios, hrăpăreţ, ignorant, incult şi imoral.

Şi urmarea: Nefericitul ţăran din România, lipsit de lumină, orb sufleteşte, exploatat de toţi şi de toate. Acelaşi tablou în Rusia. Am cutreerat ambele ţări, am fost în Apus, deci ceiace spun, e întemeiat pe propriile mele experienţe. Şi dacă în Apusul luminat azi se dă o luptă atît de înverşunată împotriva bisericii lui Christos, că nu a căzut biserica, este a se mulţami numai

— şi la doliul unui neam întreg — Românii Lugojeni încă au luat parte în mod demn şi împunător.

Da, noi vedem în Alex. Mocsonyi pe cugătorul cel mare, pe unul dintre cei mai mari Români din jumătatea a doua a veacului trecut. A se ridica atît de mult în sferele senine ale cugătorii, a dovedi că mintea Românului se poate pătrunde de cele mai profunde adevăruri ale ştiinţei — ca un titlu de onoare, ea o mîndrie negrăit de mare, care ne-a hărăsit-o mintea lui Alexandru Mocsonyi. Cu adevărat îl numeşte d-nul Valeriu Braniste de „cel mai mare gînditor ce l-am avut noi Românii!”

II.

Cu Alexandru Mocsonyi se încheie şirul figurilor măreţe din Pantheonul acestei familii. Ioan, Petru, Andrei, Antoniu, Eugen, Zeno şi Alexandru Mocsonyi aparţin istoriei. Istoria — acest judecător nepărtinitor — e chemată să-şi spună verdictul, că cine au fost aceşti bărbaţi cu inimă caldă românească, şi care a fost rolul lor în viaţa poporului nostru.

Împrejurările între cari trăiesc, şi chiar nici pregătirile mele nu-mi permit a descrie acum vremile în cari aceşti bărbaţi şi-cu dezvoltat activitatea lor binecuvîntată în mijlocul poporului român.

Vichentie Babeş, marele bărbat bănăţean în discursul său de recepţiune la Academia Română — a schiţat trecutul Mocsonyestilor, viaţa şi faptele naţionale ale lui Andrei Mocsonyi, ear d-nul Dr.

şi numai clerului aceluia de o superioritate netăgăduită. Ce vom face noi dacă cu ziua de mine luptele acelea se vor transpune şi la noi, şi ne vor găsi nepregătiţi... Vom face ce am făcut faţă de nazarineni. Ne vom culca pe o ureche: Fie ce-o fi! Numai liniştea patriarhală să nu ni-se turbure.

În faţa posterităţii, însă, care reclamă dela fiecare o dare de seamă, nu poate sta acest răspuns.

Rana adîncă care ne ameninţă corpul, este văzută acum, şi a tăgădui existenţa ei, ar fi culmea ignoranţei: *La noi prăpastia între cler şi mireni este deschisă.*

Pentru a o înlătura, există pentru preoţime singurul remediu: *de a se ridica intelectualmente deasupra ambelor părţi.* Preotul să devie păstor în intelesul strict al cuvîntului.

Şi aceasta o poate ajunge prin: *Muncă!!*

Mihail Gaşpar.

IGIENĂ.

Din imperiul ochilor.

Anatomia plastică ne spune, *bulbul însuşi* nu influenţează în mod aşă considerabil expresiunea ochilor, şi influenţa ce o face, se datoreşte mărimii şi lucirii corneei, mărimii pupilei şi sediului său mai proeminent sau mai retras. Vine apoi *raportul dintre ambii ochi*, cari sînt urîţi cînd sînt prea aproape sau prea departe unul de altul, sau prea cufundaţi în cap, sau prea ieşiţi, cum sînt la miopi ochii boldinoşi. În al treilea loc şi în mod eclatant se influenţează expresiunea ochilor prin *mişcările sale*. În mobilitatea înfuriată a ochilor vedem un interes, o curiozitate, frică, sfială, sau conştiinţă necurată.

Ochiul nemişcat, nepăsător, denotă un spirit somnoros şi greu cugetător. Privirea cochetă este neîntreruptă, dar neobservată de lume; ear privirea cu capul ridicat, dirijată de sus în jos este a oamenilor condescenţi (demiţători). Persoanele ce-şi pleacă ochii şi genele, rumenind la faţă, sînt ruşinoase şi nevinovate. În cea mai mare depărtare de noi, în cer, căutăm sublimul, deaceia cînd ridicăm ochii către cer, dăm axelor bulbului o direcţie paralelă, astfel căutătura e divinizată, fie cînd mulţumim cerului pentru fericirea în care ne aflăm, fie, cînd în vr'o durere îl implorăm a ne-o alina. Un efect mai mare putem produce cu ochii şi cînd arătăm o mare parte din albul lor, ceiace eroii scenei fac adeseori.

Frumuseţa clasică a ochilor zace în forma graţioasă ovală a *deschizăturii* lor, pe cîndochii

Valeriu Braniste, în organul Asociaţiunei, şi în coloanele ziarului, al cărui director este, se ocupă de prezent cu biografia lui Alexandru Mocsonyi.

Declar din capul lui, că aici ating numai în treacăt rolul neasămănat de mare ce l-au avut aceşti mari bărbaţi în decurs de aproape un veac în viaţa Românilor de sub coroana sfîntului Stefan. Nu voi cita vorbele, pe cari a cutezat să le spună un Petru Mocsonyi ministrului conte de Schwarzenberg, cînd acesta îi tot ţinea cu vorba pe Români, nu voi atinge activitatea lui Andrei Mocsonyi, care îşi are partea leului la reînfiinţarea vechei noastre Metropoli, nici luptele politice, pe cari cele *cinci* vlstare ale acestei nobile familii, în frunte cu Alexandru, le-au purtat ca bărbaţi de încredere ai Românilor pela anii 60—76 în parlamentul ţării; — ci impresiunile şi reflexiunile mele sînd numai să încadreze în amintiri neperitoare figura măreaţă a lui Alex. Mocsonyi, pentru care s'a stîns o generaţiune de oameni înţelepţi şi cu inimă mare pentru cauza dreaptă şi sfîntă a neamului românesc.

La acest loc vă povestesc numai lucruri mărunte, cari însă îşi au însemnătatea lor. Urmînd exemplul popoarelor luminate, noi trebuie să păstrăm tot ce ne-a ramas, tot ce ştim, tot ce am auzit din viaţa bărbaţilor mari ai naţiunei.

Faptul acesta m'a îndemnat şi pe mine să scriu, şirele acestea.

Dr. Ilie Groşşanu.

lungi, oblice-tăeţi sînt urîţi, cei puţin deschişi pînditori.

Ochii mari, deschişi fac o impresiune iritată, patetică, care se mai măreşte prin ridicarea sprincenelor. Contragerea astor din urmă dă o înfăşurare speriată, ear sprincenele contrase şi ochii deschişi exprimă mînie, afect şi opunere; de se ridică şi în sus sprincenele şi nasul, rezultă un efect ce întrece puterea omului, cum se vede pe grupa Laocoon.

Genele sînt frumoase cînd sînt lungi şi negre, sau cum zice Bolinteanu „de abanos”. Arta deglîzării nici astora nu le dă pace, şi mare mi-a fost surprinderea cînd la o damă bolnavă de ochi am dat de o văpsea neagră pe gene, care nu puţin a contribuit la iritarea ochilor. Asemenea şi pleoapele — numite de popor, de Bolinteanu etc. tot gene, pars pro toto — sînt frumoase cînd sînt lungi, ceiace stă în raport cu bulbul ochiului. Cînd sînt prea lungi, împedecă vederea şi sînt neestetice, şi am avut şi eu ocaziunea să tai din această cauză o părţicea din „lunga genelor maramă” precum se exprimă Eminescu.

Factor esenţial în expresiunea ochilor sînt sprincenele, şi aceasta trebuie s'o ştie şi poetul popular cînd zice:

Ochii şi sprincenele

Fac toate pricinile,

sau cînd ne înfăşează într'un mod şi mai delicat următoarea scrisoare picantă:

Lîngă cortu-i unul dintre fii falnicului Domn
Stă zîmbind de-o amintire, pe genunchi seriînd
[o carte

S'o trimiţă dragei sale dela Argeş mai departe:

„De din vale de Rovine,
„Grăim, Doamnă, către Tine,
„Nu din gură, ci din carte,
„Că ne eşti aşă departe.
„Te-am ruga, mări ruga
„Să-mi trimiţi prin cineva
„Ce-i mai mîndru 'n valea ta:
„Codrul cu poenele
„Ochii cu sprincenele;
„Că şi eu trimitte-voi
„Ce-i mai mîndru pela noi:
„Oastea mea cu flamura,
„Codrul şi cu ramurile,
„Coiful nalt cu penele
„Ochii cu sprincenele.
„Şi să ştii că's sănătos,
„Că mulţamind lui Christos,
„Te sărut, Doamnă, frumos.”

Dr. Gheorghe Grăiniceanu.

ECONOMIE.

Banca de asigurare românească.

Încă în a. c. membrii „Solidarităţii” şi bărbaţii fruntaşi ai vieţii noastre publice au fost puşi în curent, prin un raport special, cu stadiul în care se afla atunci chestiunea societăţii de asigurare. Conform celor comunicate în acel raport se ştie, că deşi chestiunea pestetot era lămurită din toate punctele de vedere, şi deşi asupra posibilităţii înfiinţării şi succesului întreprinderii nu mai era ricio îndoială, totuşi direcţiunea „Solidarităţii” a decis că înainte de a lua o poziţie definitivă în această chestiune, secretarul ei să studieze şi să raporteze asupra cauzelor, cari au zădărnicit progresul societăţii de asigurare înfiinţate în timpul mai nou, special în ultimele două decenii. Aceasta s'a şi întimplat, şi astăzi sîntem în poziţie a raporta celor interesaţi că secretarul societăţii noastre, conformîndu-se mandatului primit în decursul unei trecute, a adunat în Budapesta şi Viena un important material, merit să lămuriască şi mai bine şi să completeze definitiv raportul său cu privire la înfiinţînda bancă de asigurare. Materialul adunat e în prelucrare şi va fi prezentat şi dezbătut în proxima şedinţă a direcţiunii „Solidarităţii”, după care va fi dat şi publicităţii. Şi până atunci putem anticipa că după informaţiunile luate — cauzele nesuccesului societăţilor de asigurare cari n'au putut prospera, sînt aproape exclusiv de ordin individual şi că ele nu se pot generaliza. Cauzele acestea se reduc cu deosebire la două împrejurări: sau lipsa de pricepere, de cunoştinţe speciale şi lipsa de praxă a conducătorilor, sau apoi administraţia rea, mania de a face afaceri multe şi solide, şi cheltuelile fără socoteală. În raportul secretarului „Solidarităţii” se vor dovedi, toate acestea până în cele mai

mici amănunte. Se vor arăta însă și astfel de exemple prin care se va dovedi că chiar și societăți, care au început-o rău și fără calcul, prin câte-o reorganizare temeinică de oameni și acțiune s'au putut reculege așa, că azi sînt în plină prosperitate. Ear acele societăți, care din capul locului au fost puse la cale de oameni serioși și conduse cu pricepere și cruțare, n'au întîmpinat niciodată greutăți pe care să nu le poată învinge, ci s'au consolidat și întărit dela prima lor pășire în public, dobîndind rezultate din an în an tot mai evidente.

Creдем că noul raport al secretarului „Solidarității”, bazat nu numai pe studiile proprii, ci și pe colaborarea unor distinși oameni de specialitate, ne va întări și mai mult convingerea că la noi și prin noi o bancă de asigurare va avea un viitor destul de frumos.

Da. Ideia n'ar fi rea. În practică însă se vor arăta greutățile. La o bancă de asigurare nu se îmbulzesc oamenii, ca la instituturile de bani, ci asigurările trebuie acvitate. Eată vadul peste care nu va îngădui concurența uriașă se rezbată o nouă interpretare de felul acesta. Nu ne rămîne decît să ne îndreptăm toate privirile către banca „Transilvania” din Sibii care fiind, cum se știe, și a noastră și a Sașilor înțelepți, tovărășia cu Sașii înțelepți nu ne poate fi niciînd păgubitoare.

Ústředná banka československýho spojení (Banca centrală societate pe acțiuni) în Budapesta, V., Sasuteză 24, care s'a înființat pelingă contribuirea Ústřední banka českých sporitelů din Praga cu scopul de a face posibil instituturile de afaceri cu ceaialaltă parte a monarhiei noastre, ca pelingă o stabilă evidență și acomodindu-se relațiilor de acolo să-și poată extinde teritoriul de afaceri.

U. b. úc. spol. manipulează în măsură foarte intensivă maicuseamă în ținuturile locuite de Slovaci, Români, Croați și Sîrbi, și deoarece servește clientela sa pe o bază foarte solidă, numărul amicilor ei crește zi de zi, dînd prin aceasta o vie dovadă despre lipsa care s'a simțit la înființarea ei.

Pentru a putea da clientelei sale ocaziune de a-și fructifica banii superflui dela poșta reg. ung. mai productive, încasează grătuic cequerile poștei reg. ung., credîndu-și conștient cu un etalonul foarte culant.

Efectuește solviri cu cequerile ei foarte practice în toate părțile monarhiei, încasează cambii, valori, couponi, lozuri, etc.

În toate afacerile financiare U. b. úc. spol. dă informațiuni meritabile cu cea mai mare plăcere.

CRONICA.

Pentru candidatul partidului național **Dr. ION NEDELCU** intelectualii rom. din Oravița au afișat prin toate comunele din cerc pe mine, *Duminea Floriilor*, la 2 ore d. a. la **Cacova** o mare adunare a alegătorilor rom. unde candidatul își va desfășura programul.

La adunarea aceasta a fost invitat special și preș. **Dr. Teodor Mihali**.

Joi a avut loc aici în Oravița adunarea de candidare a partidului guvernamental, în care candidatul partidului muncii **Dr. IOSIF ȘIEGESC** și-a ținut vorbirea program. Au mai luat cuvîntul preotul **Aurel Iana** din Maidan și învățătorul **Ianăș Bogdanu** din Oravița-rom.

În comuna Sacul preotul locului **Aurel Spătanu** a introdus lumina electrică și în casele țaranilor și — în biserică. Bravo!

Ilustritatea Sa nou alesul nostru episcop Dr. Miron E. Cristea a depus joi jurămintul înaintea Majestății Sale la Viena, ear pentru instalarea P. S. Sale, fixată pe ziua de Sf. Gheorghe, poporul din întreagă eparhia Caransebeșului se pregătește a-i-se face cuvenitele ovațiuni. Tărînimia noastră din Valea Carașului încă va fi reprezentată cu demnitate la festivalul instalării.

Neavînd dreptul de a ne amesteca în politică, nu putem grai nimic despre atitudinea părintelui **Mangra**. Ne rezervăm însă gîndurile pe care nădăjduim că va veni vr'odată vremea să ni-le spunem pe față și noi, elevii lui de odinioară.

La 20 April n. s'a ținut în școala confesională din Oravița-rom adunarea clerului gr. cat. din districtul protopopesc Oravița și Vărădia, sub presiunea părintelui protopop **Victor Porușiu**, mergînd sinodului mărturisirile îndatinat cu liturghia preasfintelor și primirea sfintei cuminecături. Din raportul despre parohiile districtului Oravița, extragem următoarele date de interes obștesc: În cele 8 parohii în cursul anului 1909, s'au botezat 49 prunci; o scădere față de anul trecut dela 54 la 49. Cununiți au fost 16 părechi; o scădere dela 18 la 16 părechi. În mormîntări au fost 95; o creștere dela 84 la 95 de decese. Școlarii dela 6—12 ani: 139 băieți și 153 fete, total 292; dela 12—15 ani: 57 băieți și 61 fete, total 118. Absenții scuzate 6351, nescuzate 2019, pestetot 8370. Pedepsele încasate: 87 cor. Darea directă a poporenilor face 23.117 cor. 93 fil.; cult anual: 4114 cor. Tinerul și vrednicul nostru preot **Aurel Popovici** (Tievaniul-mic) a disertat despre „*Pomene, praznice și alte datini păgubitoare la poporul nostru*”.

Dumină la 4 curent a fost ales cu toate voturile de capelan la **Orșova**, pelingă venerab. protopresbiter și paroh local **Mihail Popovici**, însuflețitul paroh al **Mehadieci Constantin Dure**. Multe felicitări!

Luni, la 25 c. n. se va întruni în școala primară rom. din localitate sinodul protopresbiterial ort. rom. al tractului Oravița, avînd a delibera asupra mai multor cauze importante.

Rectificăm cu plăcere că în afară de fruntașii din Gîrliște, pomeniți în articolașul nostru din numărul trecut, merita toată lauda și episcopii bisericii: **Damaschin Dragoi**, **Paun Susa** și **Petru Petcu** pentru strădania lor la acvirea clopotelor.

Școala normală „**Carol I.**” din Cîmpulung (România) a introdus cinematograful pentru înleznierea intuițiunii în învățămînt.

Atragem luarea aminte a comunelor noastre bisericesti să se pregătiască din bună vreme pentru a putea trimite de pretutindenî delegați la instalarea Arhiepiscopului.

„Reuniunea rom. de cîntări și cetire” din **Sasca-montană** aranjează un festival cu cîntări, teatru, declamațiuni și joc Luni, a 2-a zi de Paști în sala otelului **V. Kokesch**, sub conducerea harnicului învățător **Dămian Izverniceanu**.

La **Beuș** a încetat din viață cunoscutul profesor **Radu Gedeon**, în vîrstă de 44 ani. Dumnezeu să-l ierte!

Profesorului **Marzali** dela universitatea din Budapesta i-s'a dat vot de blau pentru că a îndrăznit să arate înainte tezele de promoție ale redactorului **Singer**.

Valorosul plubicist **Ion Slavič** petrece de cîteva zile în Budapesta.

Luni se va ține la **Sasca-montană** adunarea de candidare. Se zvonește că va fi proclamat de candidat oficial ilustr. d. **Baron G. Duca de Cadar**.

Se vestește că la **Boeș** va fi candidat fostul ministru **Kristofy**.

Se menține știrea că la **Caransebeș** va fi candidat național **Dr. Aurel Vlad**.

La **Lugoj** **Dr. Valeriu Braniște**, și la **Zorlenț** prot **Dr. Gheorghe Popovici** vor rămînea fără contracandidați.

„Telegraful Român” reproșează obiceiul „**Tribunei**” de a scrie se va ține, înloc de se va ținea. Verbul acesta a trecut pe nesimțite dela conj. 2-a la conj. 3-a, ca și a scrie (nu a scria), a zice, etc. Alita deocamdată.

Contele **Apponyi** ieșind la plimbare cu trăsura, însoțit de fică-sa, s'au speriat caii și răsturnîndu-se trăsura, a fost rănit la cap, ear fică-sa a scăpat nevulnerată.

Maî nou.

Marele filantrop, boerul basarabean **Vasile Stroescu** a mai dăruit fondului cultural al arhiepiscopiei noastre ort. rom. **300.000 cor.** Toată suflarea românească va lăuda din neam în neam o inimă atît de mare odrăslită din nobila noastră gînte. Dorim să-i vedem cit de „neurînd portretul atît în toate lăcașurile publice românești, cit și în colibele țaranilor noștri!

Bibliografie.

În „*Biblioteca populară a Asociației*”, Nr. 39 a apărut **Floarea soarelui** legendă de **Ștefan Cacoveanu**. Această legendă în versuri e una dintre cele mai frumoase creațiuni în limba populară a literaturii noastre. Pelingă forma populară ea întrunește și înalte calități artistice. Din primele versuri, pe care le reproducem, poate să-și facă oricine o idee despre valoarea literară a acestei legende.

În poveștile străbune
Dela șezător se spune
C'ar fi fost odată 'n lume
Pe pămînt un împărat,
Prea puternic și bogat,
Văduvit de 'mpărăteasă,
Cu trei fete mari în casă.
Cea de mijloc și cea mare
Erau mîndre și nu tare,
Dar cea mică dintre fete
N'avea seamăn nici păreche
Pe pămînt în lumea veche.

Broșura cuprinde 39 de pagini și se vinde numai cu 20 de bani. O recomandăm cu căldură în atențiunea cititorilor noștri.

Au apărut în „*Biblioteca pentru toți*” *Povestiri mărunte* de **N. N. Beldiceanu**.

În volumul de față cititorii vor descoperi că d. **Beldiceanu**, pe lîngă nota umoristică, are și o latură duioasă, sentimentală, de care se folosește însă cu multă discrețiune. Inadevăr, în unele din povestirile sale d. **Beldiceanu** dă copii adevărate de pe natură pe care cititorul le urmărește cu sentimentul de plăcere pe care-l procură producțiile simple și nemeșugite. La sfîrșit însă, un cuvînt, o frază, deschide deodată sufletului perspective noi și-l umple de o nemărginită tristețe. Aceasta e chiar farmecul de căpetenie al nuvelor d-lui **Beldiceanu**.

Citiți de pildă: „**Mutul**” nuveleta asta așa de veselă dar al cărei sfîrșit umple sufletul cititorului de compătimire pentru soarta unui biet cîne muț, împușcat de un vier. Și altele de acest fel. **D. Beldiceanu** scrie frumos și știe să fie interesant. Dintr'un subiect cu totul neînsemnat, d-sa face o bucată drăguță, care se citește cu multă plăcere. Pecit de adevărate sînt figurile pe care d-sa el schițează, peatit de firesc e și stilul în care scrie. E un scriitor care are tot dreptul să aspire la atențiunea publicului. — Prețul 30 bani.

A apărut „*Conferința națională*” ținută la Sibii în 5. April 1910, întocmită după însemnări, de distinsul nostru publicist **Gheorghe Stoica**, agerul director al „*Foii Poporului*” din Sibii. Prețul: 40 bani.

Poșta Redacțiunii.

V. P. Gîrliște. Vă primim cu plăcere în rîndurile colaboratorilor noștri.

Poșta Administrațiunii.

On. noștri abonați sînt rugați cu toată insistența să binevoiască a-și achita anticipativ abonamentul, ear pe restanțerii, cari pîn'acum au ramas încă nedați în judecată, îi rugăm stăruitor să nu ne îngreuneze toate rosturile.

Editor proprietar: **Gheorghe Jianu**.
Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu**.

Banca „Plugarul” din Cacova

a introdus un nou ram de operațiune sub numirea

„Valoarea Română”

cuprins în următorii paragrafi:

§. 1.
Ca „Valoare Română” se primesc spre fructificare toate acțiunile institutelor acreditate atât din țară cât și din străinătate, se primesc hârtii de valoare, obligațiuni de stat, losuri prenotate la bursă, obiecte de aur și argint și orice fel de realități.

§. 2.
Toate acțiunile, hârtiile de valoare, obligațiunile de stat, și realitățile dacă sunt nominative, trebuiesc să se dorseze, sau trebuie provăzute cu act de cesiune.

§. 3.
Depunerile ca „Valoare Română” se fac pe timp de un an de zile cel puțin, după acest timp pe lângă observarea §. 11. se estradau valorile depuse nestrămutate îndărăt.

§. 4.
Baza de fructificare a „Valoarei Române” o dă sau nominalul sau cursul de zi a valorii respective.

§. 5.
Percentul de fructificare a „Valoarei Române” îl stăvereste din caz în caz direcțiunea în conțelegere cu deponentul. Percentul stăverit ulterior se licvidează.

§. 6.
Direcțiunea garantează neschimbarea formei a valorii respective pe timpul de depunere.

§. 7.
Direcțiunea își rezervă dreptul de a ridica dividendă după acțiunile depuse ca „Valoare Română” dela băncile respective, precum și dreptul de a ridica eventualele interese sau câștiguri după valorile depuse și a le preda deponentului fără nici o detragere (afară de porto poștal și spesele efective).

§. 8.
Despre depunerile ca „Valoare Română” se estradă din partea institutului un libel de depunere în care se introduce anul, luna și ziua depunerii, numirea valorii depuse, numărul, seria și datarea valorii, numărul cupoanelor, numele proprietarului sau emblema eventuale condiții de depunere și etalonul intereselor. Libelul se subscrie conform statutului.

§. 9.
Despre pierderea libelului, are să se facă îndată arătare la institut și până în 30 de zile are să se dovedească că sa început la tribunal procesul de nimicire conform legii comerciale, căci la caz contrar valoarea la scadență se poate fără niciun drept de regres a se estrada prezentatorului de libel.

§. 10.
Pe „Valoarea Română” depusă la institut pe lângă prezentarea libelului de depunere se poate cere împrumut. Împrumutul se acordă din caz în caz de direcțiunea institutului, care hotărăște durata și condițiile împrumutului. Însărcinarea valorilor se contează în partea II. a libelului de depunere. La ridicarea din depunere trebuie achitată sarcina prenotată în partea II. a libelului.

§. 11.
Abzicerile „Valoarei Române” au să se facă reciproc dela 2000—5000 cor. cel puțin cu 15 zile înainte de expirarea termenului de un an, dacă sunt dela 5000—10.000 cor. cu 30 zile, dela 10.000—20.000 cor. cu 45 zile, dela 20.000 în sus după învoirea stăverită cu direcțiunea.

§. 12.
Depunerile ca „Valoare Română” pe timpul de depunere sunt indievabile și nu se pot sechestra.

§. 13.
Proprietarul pe lângă predarea libelului de depunere a „Valoarei Române” poate se încredința direcțiunea institutului și cu vinzarea valorii depuse stăverind condițiile de vinzare în scris.

§. 14.
Drept de abzicere a depunerii „Valoarei Române” are proprietarul libelului, sau următorii lui legal în caz de moarte. În caz dacă abzicerea s'a făcut în mod legal după expirarea termenului de abzicere să estradă fără nici o răspundere prezentatorului libelului.

Abzicerea se poate face verbal sau înscris și are toldeuna a fi introdusă și în libel și în registru.

§. 15.
Dacă valorile abzise înainte de finea anului, în timp de 30 zile dela abzicere nu s'ar ridica, precum și dacă înainte de finea anului de depunere cu 30 zile, nu s'ar anunța repășirea, atunci valorile se consideră ca depuse pe încă un an nou și se fructifică mai departe.

Din ședința direcțiunii ținută la 7 April 1910.

DIRECȚIUNEA.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană, pudra americană și sapunul american**, care depărtază de pe față și de pe mîni orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebunțate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sfîntul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein).
Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

ANUNȚ.

Avizez On. public din Oravița și jur, că am la îndămină toate mijloacele de a putea servi cu promptitudine, și prețuri culante, pe orcare doritor de a-și **zugrăvi odăile, cu mostre moderne, ori cu motive românești** de cel mai exagerat gust.

Cu stimă

JOSEF SZALAY, zugrav

în casa proprie, subț Zidu-al mic.

AVIZ.

La **țimplăria Iohan Formayer** în Oravița

se pot comanda totfelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costisitor, e în măsură a lucra mai ieftin decît orcare. Poftiți și vă convingeți!

Anunț.

Acții d'ale băncilor
din Oravița și jur
le cumpără cu prețuri culante, reclamînd
10-15 oferte în scris,
Johann Belgrader și fiul
— ORAVIȚA. —

Un ucenic (șagîrt)

din casă bună, care să aibă și școală îndestulitoare, se primește la

MAX SITTNER

țimplărie (Tischler) de mobile și pentru zidiri în Oravița.

La

Tipografia Progresul

în Oravița

se capătă

totfelul de tipărituri,
cu prețuri absolut solide.

Anunț.

Cele mai bune, mai moderne și mai durabile

ghete și cizme

numai la mine se pot căpăta. În magazinul meu am tot felul de ghetă, lucrăte exclusiv în atelierul meu.

După comande pregătesc **ghete americane, vinătorești, ortopedice și alte feluri de ghetă de cea mai bună calitate, ca: ghetă de tină, camașe, ghetă de zăpadă, ghetă comode, etc.**

Prețuri solide și moderate.

x-35

Cu stimă

BENEDICT CSONGĂR

Oravița.

De vinzare o mașină de cusut pentru păpușări cu prețul de 50 cor.

Ghete — KobraK

Au sosit

cele mai moderne

costume pentru domni,

costume pentru băeți,

pardisiuri pentru domni,

pardisiuri pentru băeți,

Gulere pentru domni,

gulere pentru băeți,

Ghete pentru domni,

ghete pentru dame,

ghete pentru copii

Cravate, gulere, manchette

în magazinul bogat asortat la

IULIU WEISZ, ORAVIȚA

Ghete Tip-top.

Pardisiuri pentru dame și gulere.

Mare asortiment în umbrele și parapliuri.